

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Федорович І.М.

к.е.н, ст. викл. кафедри фінансового менеджменту та страхування
Тернопільський національний економічний університет

Кулина Г. М.

к.е.н, доцент кафедри фінансового менеджменту та страхування
Тернопільський національний економічний університет

Однією зі складових фінансової безпеки держави є фінансова безпека її страхового ринку. Ефективний розвиток сучасного страхового ринку впливає не лише на фінансову безпеку окремого страховика, але й на розвиток фінансової системи в цілому. Від ефективного розвитку страхового ринку та належного рівня забезпеченості фінансовими ресурсами страхових компаній залежить ефективний розвиток усіх галузей економіки.

Важливість дотримання фінансової безпеки в сфері страхування зумовлена необхідністю створення дієвої системи захисту суб'єктів господарювання на макро- і мікрорівнях фінансової безпеки, підтримання соціальної справедливості в суспільстві.

Загрози фінансовій безпеці страхового ринку, залежно від джерел їхнього виникнення, можна умовно поділити на внутрішні та зовнішні. Виникнення внутрішніх загроз на страховому ринку зумовлено впливом неефективного фінансового менеджменту в страховій компанії, зокрема: неправильне розміщення страхових резервів, неврівноваженість тарифної політики. Помилки, які виникають при розрахунку тарифної ставки, можуть призвести до погіршення, а в майбутньому і до втрати конкурентних переваг внаслідок необґрунтованого завищення розміру страхової премії. Важливим завданням страховика у підвищенні рівня фінансової надійності є обґрунтоване формування збалансованого страхового портфеля, тобто можливість залишатися фінансово стійкими навіть при настанні значних за розмірами збитків.

Особливої уваги, при дослідженні фінансової безпеки страхового ринку заслуговує проблема правильного та ефективного розміщення коштів застрахованих осіб. Страховики повинні сформувати інвестиційний портфель так, щоб вчасно здійснювати виплати у разі настання страхових випадків, тому державні органи нагляду регламентують основні напрямки розміщення фінансових ресурсів та величину їх часток у загальному портфелі. Проте вітчизняні страховики не демонструють великої зацікавленості в ефективному розміщенні страхових резервів. Вони в основному тяжіють до консервативного управління інвестиційним портфелем, що можна пояснити такими обставинами: низький рівень збитковості страхованих операцій, що фактично

зменшує необхідність ризикувати залученими коштами, вкладаючи їх по максимуму в банківські депозити; невеликий обсяг фінансових ресурсів, які накопичують страхові компанії у процесі своєї діяльності [1, с. 26].

Одним із індикаторів загрози фінансовій безпеці страхового ринку є зростання частки перестраховування у валових страхових преміях, а особливо – частки нерезидентів. Так, збільшення обсягу перестрахових операцій може призвести до погіршення платоспроможності страхових компаній та їх ємності на ринку. Внаслідок цього виникає занепокоєння щодо гарантованості виплат цедента в разі настання страхового випадку, що фактично знижує фінансову безпеку як окремо взятої компанії, так і всього страхового ринку при реалізації катастрофічних ризиків.

Особливої уваги потребує ідентифікація зовнішніх загроз фінансовій безпеці страхового ринку та формування превентивних заходів щодо їхнього попередження. Заслуговує на увагу й розгляд негативних наслідків фінансової глобалізації для вітчизняного страхового сектору, зокрема зростання залежності від іноземного капіталу та, відповідно, загрозливий вплив світових фінансових криз на стабільність страхового ринку.

Варто зазначити, що сучасний стан розвитку світового господарства характеризується досить частими банкрутствами відомих компаній, борговими та валютними кризами, обвалами на ринку цінних паперів. Перелік даних негативних явищ безпосередньо впливає і на ймовірність настання криз на вітчизняному страховому ринку, оскільки в обігу перебуває значна частка іноземного капіталу.

Суттєвою фінансовою загрозою для страхового сектору залишається відтік капіталу за кордон. На ринку склалася ситуація, коли страхові компанії з іноземним капіталом фактично виконують функції страхових посередників, передаючи на перестраховування близько 90-95 % ризиків материнській компанії, цим самим перенаправляючи фінансові потоки за кордон. Дана ситуація властива більш для компаній зі страхування життя. Оскільки при ризиковому страхуванні разом з капіталом вивозяться ризики, а при страхуванні життя – 80-90 % довгострокового інвестиційного ресурсу та лише 10-20 % ризиків.

Страховий ринок України досить сильно пов'язаний із кон'юктурою та спекулятивними очікуваннями іноземних страхових компаній. Зокрема, контролюючі органи намагаються применшити зазначений ризик шляхом зменшення кількості компаній, з якими можна укласти договори з перестраховування. Зазначимо, що загрози, викликані швидким розвитком глобалізації, у сукупності можуть порушити як фінансову безпеку страхової сфери зокрема, так і держави в цілому.

Беручи до уваги можливі небезпеки, які можуть впливати на фінансову безпеку страхового ринку слід звернути особливу увагу на можливі шахрайські дії з боку суб'єктів страхового ринку та розробити ефективну програму боротьби з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом. Надзвичайного розмаху досягає шахрайство у страховій сфері. Здебільшого протизаконні дії направлені на максимізацію прибутку або ж отримання доходу, який не підлягатиме оподаткуванню. Зокрема, страхові компанії

вдаються до протиправних дій для зменшення розміру страхового відшкодування, їх працівники – для отримання власної економічної винагороди.

Щорічні сумарні збитки від здійснення шахрайських дій на страховому ринку України знаходяться на рівні 600 млн. грн. Підраховано, що близько 16 % страхових виплат потрапляють до рук фінансових аферистів [2, с. 12]. Відтак державна політика у галузі страхування повинна спрямовуватися на виконання таких завдань, а саме: проведення моніторингу та поточного аналізу ринку страхових послуг з метою забезпечення фінансової безпеки; створення системи ідентифікації ризиків; посилення прозорості та відкритості у діяльності страховиків та органу, який здійснює державне регулювання і нагляд за такими установами; забезпечення відповідного захисту споживачів страхових послуг; підвищення платоспроможності та фінансової стійкості страхових компаній.

Для мінімізації ризиків, які можуть стати наслідком недостатньої стійкості, прозорості та конкурентоспроможності страхового сектору, слід зміцнити інституційну та фінансову спроможність органів, що здійснюють державне регулювання ринку фінансових послуг. Відтак державна політика у сфері страхування повинна бути спрямована на виконання низки завдань, а саме: створення системи ідентифікації ризиків, проведення моніторингу та поточного аналізу ринку страхових послуг з метою забезпечення створення можливостей для вжиття запобіжних заходів до забезпечення фінансової безпеки; посилення прозорості та відкритості у діяльності страхових компаній та органу, який здійснює державне регулювання і нагляд за такими установами; підвищення платоспроможності та фінансової стійкості страхових компаній; забезпечення належного захисту споживачів страхових послуг; запобігання використанню страхових компаній для непродуктивного виведення капіталу за кордон.

Підсумовуючи, відмітимо, що фінансова безпека страхового ринку залежить від того наскільки ефективно усі суб'єкти страхового ринку можуть протидіяти певним зовнішнім та внутрішнім загрозам. Практична реалізація запропонованих вище рекомендацій щодо формування дієвого і розвинутого страхового ринку сприятиме посиленню впливу ефективного страхового захисту для забезпечення економічного зростання і фінансової стабільності в державі, підвищення рівня страхової культури, матеріального добробуту населення, його соціального забезпечення.

Література

- Андрієнко В. М. Сутність та місце безпеки ринку страхових послуг в економічній безпеці держави. Економіка та держава. 2017. № 5. С. 24-28.
- Бондар Є. І. Фінансова безпека страхового ринку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2017. Вип. 27(3). С. 11-13.